

HALKBİLİMİNE GİRİŞ I

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramı ve Yöntemi

KONULAR

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramı ve Yöntemi
Kurucuları

Kuramın Temel Paradigmaları ve Eleştiriler

Temel kavramlar: Ur-form, Oikotypes

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramı ve Yöntemi

Tarihi-Coğrafi Fin Okulu'nun kurucusu Julius Krohn(1835-1888)dur. Julius Krohn yöntem üzerine çalışmaya başlamış, ancak erken yaşta ölmesiyle yarım kalan çalışmalarını oğlu Kaarle Krohn(1863-1933) tamamlamıştır.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramı ve Yöntemi

1907 yılında Kaarle Krohn, Axel Olrik, J. Bolte tarafından “Uluslararası Folklor Federasyonu” kurulmuştur.

Federasyonun verdiği konferanslarda bu yöntemin uluslar arası çalışmalardaki önemi ve kullanılabilirliğine dikkat çekilmiştir.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramı ve Yöntemi

Kaarle Krohn'un "*Halkbilimi Yöntemi*" (1926) adlı eseri

Daha önce A. Olrik'in(1909)

Annti Aaerne'nin (1910)

Stith Thompson'un çalışmaları (1928; 1932-36)

Tarihi-Coğrafi Fin Okulu'nun geliştirdiği temel çalışmalardır.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramının Temel Paradigmaları

Sözlü edebiyat üzerine yoğunlaşmışlardır. Özellikle de masalların veya bir masalın nerede ve ne zaman yaratıldığını ve onun muhtemel ilk şeklinin ne olduğunu belirlemeyi amaçlar.

Her anlatı belli bir zamanda, belli bir yerde yaratılmıştır.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramının Temel Paradigmaları

Bu yöntemi kullanan halkbilimci, bir masalı veya bir türküyü yahut başka bir folklor ürününün tarihini yeniden oluşturmaya çalışır.

Böylece ilk şeklin ve ürünün tarihinin bulunabileceği düşünülmüştür.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramının Temel Paradigmaları

Fin yöntemi dogmaya karşı çıkmasına rağmen çeşitli ihtimallerden birini seçerek sözlü masalların kökeni ve yayılmasını açıklamaya çalışmıştır.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramının Temel Paradigmaları

Tarihi-Coğrafi Fin Okulu doğrultusunda yapılan bir çalışmanın temel amacı, belli yer ve zamanda bilinçli olarak yaratılan herhangi bir folklor ürününü, bir masalın ilk yaratıldığı şekli yani “*urformu*” nu ve bunun oluş zamanı ile oluşturduğu coğrafi mekânı ortaya koyabilmektir.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramının Temel Paradigmaları

Yönteme göre, bir masalın geniş bir alana yayılmış pek çok eş metni, *varyantı*, vardır.

İlk şekilden kaynaklanan eş metinlerin bile daha yeni eş metinleri, yani ikinci bir alt grubu, Von Sydow'un ifadesiyle “*urform*” lar yerine *oikotypes* ' lar vardır.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramına Yönelik Eleştiriler

Albert Wesselski (1871-1939) bu kuramın en önemli eleştirmenidir. Wesselski bir masalın yazılı olarak yayılmasının da son derece güçlü olduğunu vurgular.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramına Yönelik Eleştiriler

Fin yönteminin takipçilerinden C. Von Sydow Fin Okulu büyük bir çoğunlukla hayatla hiçbir ilgisi kalmamış olan özetlerin muhtevasını çalışmak üzerinde yoğunlaşması nedeniyle tamamen gerçekte ilişkisi olmayan şeylerin ortaya çıktığını söyler, “*urform*” u eleştirir.

Tarihi-Coğrafi Fin Kuramına Yönelik Eleştiriler

Bağlam merkezli kuramcılar bu metinlerin bitmiş, ölü metinler olduklarını vurgularlar.

Bu yönetime gelen diğer eleştiriler ise 1910-1930'lı yıllar arasında oldukça etkili olan ve kendi edebiyat eleştiri okullarını oluşturan Rus “formalistler” tarafından yapılmıştır. Modern edebiyat üzerinde oldukça etkili olan bu akımın savunucuları yapısalcılar ve post yapısalcılar olarak da bilinirler. Bunlar arasında Viktor Shklovky, Vladimir Propp, Roman Jakobson, Yuri Tynianov, Boris Eichenbaum gibi bilim adamları yer almaktadır.

KAYNAKLAR

- Çobanođlu, Özkul. 2002. Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş. Akçađ Yayınları, Ankara, s.68-70.
- Ekici, Metin. 2004. “Araştırma Yöntemleri”, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, editör: M. Öcal Ođuz, Grafiker Yayınları, Ankara, s. 69-73.